

NGƯỜI LẤY CỐC

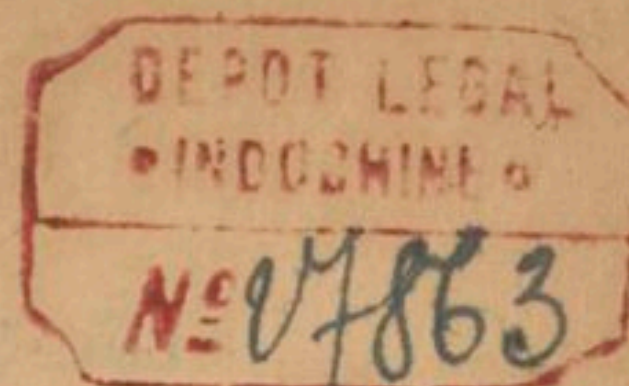


In tại nhà in QUANG TẾ 54 Khâm-Thiên - Hanoi
GỬI BÁN TẠI QUANG-THỊNH 115 HÀNG GAI -- HANOI

160 Fudo ch Pièce
1288

NGUYEN LAM COC





TRUYỆN NGƯỜI LẤY CỐC

Lợi mảnh gió dục thu về
Gợi buồn dun dể tỉ tê mái ngoài
Một mình phòng vắng canh giải
Thanh nhàn chép chuyện giúp người mua vui
Tích xưa có chuyện nực cười
Nhớ nhăng vợ cóc chồng người kết duyên
Cùng nhau tính cuộc đoàn viên
Làm nên phú quý muôn nghìn đình chung
Bắc-hà có một nhà nông
Ở Sơn-Nam trấn trong vùng sơn-thôn
Gia tư cũng bực trung thường
Tuổi cao mà chưa có con nối dòng
Hai lần cầu tự chùa Hương
Song le chưa ứng điềm hùng bào thai
Vợ chồng thở vắn than dài
Hương hoa cầu khẩn Phật trời hôm mai
Lòng thành mộ đạo dám sai
Năm sau lại sửa lễ chay vào chùa
Phật tiền khấn nguyện một giờ
Rằng tôi họ Đỗ tuổi già bốn mươi
Vợ tôi Trần thị hiếm hoi
Bấy lâu nay vẫn ngậm ngùi tặc riêng
Tặc thành cầu Phật cầu liên
Xin cho linh ứng mới yên dạ này

Trần-thị lòng những chua cay
Khấu đầu trước bệ chau mày roi chầu
Kêu rằng: « chếp phật nhiệm mẫu »
Dù cho « cóc nhái » cũng âu đành lòng
Miễn cho có kẻ nối giòng
Gọi là có chút trông hòng về sau
Lạ thay như ý sở cầu
Ít ngày Trần-thị đã hầu có thai
Đến tuần mãn nguyệt hoa khai
Đẻ ra con cóc hình hài xấu xa
Vừa trong lòng mẹ chui ra
Nó liền nhảy tót xuống qua gầm giường
Chẳng cần bú mớm nuôi mang
Đêm ngày chẳng nói chẳng rằng cùng ai
Vợ chồng họ Đỗ buồn thay
Xót xa nhớ lại mấy lời cầu xin
Nhà có năm sào ruộng liền
Đều reo lúa sớm đã lên đồng đồng
Một hôm vợ bảo với chồng
Rằng: « sinh con cóc còn hòng cậy chi »
Bây giờ lúa đã đến thì
Lấy ai là kẻ sai đi canh đồng
Cóc đang ở dưới chân giường
Thoáng nghe lời mẹ vội vàng nói ngay
Thưa rằng: « Đã có con đây
Con xin ra ruộng ban ngày trông coi
Mẹ cóc nghe nói cả cười
Rằng: « mấy thế ấy thì ai sợ mày »

Cóc rằng : « mẹ dạy nường sai
Cho con ra đó chẳng ai dám nhờn
Nói rồi ra khỏi găm giường
Choi chơi nó nhảy ra đồng một khi
Lại nói chuyện làng bên kia
Có nhà Lê-thị cũng thi biếm hoi
Cũng vào Hương-tích cầu thai
Trở về sinh một con trai đầu lòng
Đặt tên nó là thằng Thông
Theo đòi nghiên bút nối giòng nho gia
Mới lên mười tuổi còn thơ,
Thương ngày đi học phải qua cánh đồng
Với hai trò bạn lớn hơn
Cùng nhau bàn chuyện thiệt hơn vui vầy
Một hôm về qua ruộng này
Trông thấy lúa đẹp ngắt vài bông chơi
Bỗng nghe vắng có tiếng người,
Giọng oanh trong trẻo nói lời thanh thanh
Rằng này hỡi chàng thư-sinh
Xin đừng ngắt lúa nhà em làm gì
Thông nghe lời nói sinh nghi,
Ngừng tay nhìn lại bên kia cánh đồng
Lạ thay chỉ thấy quạnh không
Lúa xanh xanh biếc bóng hồng nào đâu
Chợt nhìn lên phía ruộng cao
Thấy một cây lúa vất đầu nằm ngang
Rung rinh chuyển động nhịp nhàng
Theo làn lúa ngã dịu dàng gió đưa

Giống như chiếc võng có tua
Trên nền lá biếc một cô «Cóc» ngồi
Thông nghe biết ý mỉm cười
Biết nhưng để dạ mai rồi thử xem
Ngày mai qua đó đứng nhìn
Ngắt vài bông nữa để xem thế nào
Lại nghe thấy tiếng ngọt ngào
Xin đừng ngắt lúa ở sào ruộng em
Tò mò chàng lại nhìn xem !
Chỉ thấy con cóc ngồi bên ruộng này
Tiếng vang ở đấy lại đây
Chàng bèn chạy đến tận nơi cóc ngồi
Niềm riêng cần vắn đôi lời
Phải chăng ? cóc đó là người cung giảng
Thì nàng khá nói dãi dẳng
Họa rằng duyên nợ sich thẳng chi đây.
Cóc nghe vừa ý đáp ngay
Ơn lòng chiếu cố em đây tạ lòng
Hồ sinh ra số long đong
Nào đâu có được má hồng như ai
Xấu xa một chút hình hài
Tơ duyên e nữa mĩa mai miệng người
Chàng rằng nghe bấy nhiều lời
Gấm tình đây đã đầy với cõi lòng
Trăm năm một cuộc tao phùng
Vì tình đây đã nặng lòng ái ân
Nghe lời đã gọi nguồn xuân
Đây đã quyết ý chẳng phân bay hèn

Dù rằng em xấu em đen
Kém bề nhan sắc hơn bên tính tình
Hắn là hương lửa ba sinh
Đôi ta kết mối duyên lành từ đây
Mấy lời phân cạn niềm tây
Hỏi tên hỏi họ hỏi ngay cửa nhà
Chàng về thưa với mẹ cha
Xin cùng nàng cóc một nhà sánh đôi
Lễ-công siết nổi bồi hồi
Chiều con thôi cũng ưng lời cầu hôn
Chọn ngày dẫn một lễ đơn
Cau xanh nhiều thắm mâm thau đặt bày
Sang nhà họ Đỗ ướm lời
Đề xin cái cóc cho người con giai
Đỗ gia nghe nói mừng thay
Con mình thế ấy có người hỏi han
Vui lòng nhận lễ « vầu danh »
Hẹn ngày cho cười sửa sang cửa nhà
Cho con nghi thất nghi gia
Dù là con cóc cũng là mụn con
Đến ngày nạp thái nghênh hôn
Sớm làng nghe thấy tin đồn đến xem
Người xem đông chật như nêm
Chờ cô dâu cóc ra xem thế nào
Phía ngoài nhà giai kéo vào
Pháo mừng ran nổ sắc đào tung bay
Ngoài hiên hương án đã bày
Gió xuân thoảng đượm hương bay ngạt ngào

Mới-nhân lúc ấy bước vào
Nói cười vui vẻ hỏi « Nào cô dâu »
Ra đây sửa soạn tươm trầu
Tế Tơ-hồng để khấn cầu « bách niên »
Cóc nghe thấy nhảy ra liền
Nhảy lên chiếc chiếu ngay bên mình chồng
Rồi cùng vào tế Tơ-hồng
Chồng lễ vợ gặt song song một bàn
Lễ thành hai họ cười vang
Rồi vào chén khước cung thang vui vầy
Quan viên khi đã no say
Ngỏ lời xin rước dâu ngay giờ mùi
Đám đi cũng được khá giải
Cô dâu lại nhảy chơi chơi đi đầu
Ông cầm hương phải đi sau
Ai xem thấy cũng đến đau bụng cười
Cười xin đủ lễ xong rồi
Họ Lê phiền muợn ngậm ngùi cho con
Vợ chồng bàn định thiệt hờa
Rằng : con duyên phận bể bàng lắm thay
Việc trời hai lẽ rủi may
Sánh đôi cùng Cóc ngày nay thêm phiền
Họ hàng làng xóm láng giềng
Họ cười họ nói đến diên cả người
Bây giờ sự đã nhường này
Chúng tao cho vợ chồng mày ở riêng
Cấp cho một mẫu tư điền
Để mà cấy cấy giữ gìn làm ăn

Vợ chồng cóc rõ nguồn cơn
Nói cùng cha mẹ xin vâng mọi điều
Thông thì buồn bã chăm chiều
Cóc thì vui vẻ chẳng siêu tấc lòng
Hai ngày thụ sắp đã xong
Đón nhà ra ở bên đồng quanh hieu
Mặc ai vui thú rập riu
Vợ chồng chiều chuộng uâng niu nhau cùng
Cóc nay mới ngỏ cùng chồng
Thiếp xin chàng cứ an lòng chớ lo
Cứ theo đèn sách nghiệp nho
Việc nhà mặc thiếp liệu cơ đỡ dần
Trong ngoài xếp dọn nắp ngăn
Thông vẫn cấp sách đến tràng như xưa
Sớm khuya mài miệt thi thư
Văn chương nay khá hơn xưa bội phần
Hệ thông cấp sách đến trường
Cóc liền chui khỏi gầm giường nấu cơm
Nấu rồi sửa soạn đặt đơm
Thông về đã có canh cơm sẵn sàng
Cửa nhà bày biện trang hoàng
Tranh treo màn cuốn rõ ràng thanh tao
Ngoài sân trồng mạn trồng đào
Lá xanh cây tốt trông vào càng sinh
Cóc khuyên chồng cố học hành
Mai sau thi đỗ hiển vinh vợ chồng
Ruộng thì vẫn cứ bỏ không
Cỏ lan mặt đất rêu phong bên bờ

Người làng lắm kẻ tò mò
Ngồi lê đôi mạch nhỏ to luận bàn
Vợ chồng họ Đỗ hỏi rằng
« Các bà có gặp mặt thằng con tôi ?
Bây giờ nó thế nào rồi ?
Làm ăn khá giả hay thời khó khăn
Người làng mới thuật truyện rằng
« Vợ chồng cậu ấy đang hoàng hôn xưa
Vợ thời vẫn chúi ở nhà
Ngày thường chẳng thấy đi ra đến ngoài
Ruộng thời bỏ vắng không cấy
Nhưng xem phong dạng hơn ngày năm xưa
Chồng thì dậy sớm thức khuya
Vẫn chăm đèn sách vẫn đi học trường
Mặt mày tươi đẹp như thường
Áo the khăn lượt ra đường bánh bao
Đỗ-gia nghe truyện mừng sao
Than rằng : Âu cũng đúng câu « duyên trời »
Lạ thay cóc ở với người
Gia đình êm ấm dễ ai sánh cùng
Đoạn này nhắc truyện nhà trường
Nhà thầy muốn kén trưởng chàng đỡ tay
Thấy Thông chữ tốt văn hay
Yêu chàng vả lại yêu tài bấy lâu
Cho chàng được đứng tên đầu
Môn sinh thấy thế sôn sao luận bàn
Rằng nay thầy kén trưởng tràng
Chúng con thiện nghĩ không nên vội vàng

Phải cần kén kẻ tài năng
Văn-chương cảm tú đức nhân dồi dào
Khôn ngoan tài hạnh đủ điều
Chúng con mới phục ý cao nhà thầy
Thầy nghe lời chúng dãi bày
Truyền rằng cho mở một vài cuộc thi
Môn-sinh lĩnh ý tức thì
Cùng nhau bàn nói vân vi một giờ
Rồi sau quyết định rằng là
Ai may được áo đẹp mà dâng lên
Hễ thầy mặc vừa như in
Thì trên bảng sẽ đề tên trưởng tràng
Ra về Thông những bàn hoàn
Suốt đêm hôm ấy phàn nàn thở than
Cóc ta đã ngổ nguồn cơn
Hỏi rằng : chàng hỡi lo buồn điều chi
Khá phân cùng thiếp một khi
Vì chàng thiếp sẽ liệu bề lo toan
Chàng bèn đem truyện nhà tràng
Đầu đuôi kể hết đề năng Cóc nghe
Cóc rằng : thiếp tưởng việc chi
Chứ điều nhỏ mọn ấy thì không lo
Ngày mai Cóc mới thăm dò
Biến làm con mồi vào đo áo thầy
Đoạn rồi lên thẳng cung mây
Đến làng tiên lấy một cây vóc rồng
Đem về nhắm lúc vắng chồng
Cóc ngồi khâu một ngày xong áo thầy

Kỳ thi mai đã đến ngày
Chàng về thấy áo để ngay đầu đường
Lạ thay mà cũng mừng thầm
Sáng ngày mang áo đến dâng nhà thầy
Thầy xem thấy áo đẹp thay
Mền bằng gấm đỏ hoa rây kim-cương
Thủy ba sóng gợn mây rồng
Công trình tuyệt xảo chi nhường cho ai
Các trò thấy cũng phục tài
Nhưng còn ghen tị tính bài dèm pha
Bàn rằng xin đặt thêm khoa
Lần này nấu cỗ đề mà dâng lên
Ai mà cỗ khéo thầy khen
Bấy giờ mới được làm nên trưởng tràng
Dở về Thông bảo Cóc rằng :
Nàng ơi ta thực khổ tâm nỗi này
Hôm qua dâng áo lên thầy
Đáng thì được nhất làm ngay trưởng tràng
Nhưng mà chúng lại bàn rằng
Phải thi cuộc nữa mới phân hay hèn
Lần này làm cỗ dâng lên
Hề ai mà được thầy khen mới là
Cóc ngồi trong gấm nghe qua
Thưa rằng : việc ấy ở nhà mặc em
Khuyên chàng bấy cứ bình tâm
Đến ngày thi sẽ có mâm cỗ đầy
Chàng nghe Cóc nói mừng thay
Quả nhiên đến hẹn mới hay phép tài

Trên mâm cỗ đã đặt bày
 Nem công chả phượng hương bay ngạt ngào
 Thiếu gì hải vị sơn hào
 Cá Lô-ngư với yến sào Quảng Nam
 Bát trân ngũ hồ xuất sơn
 Món nào món ấy đặt san rất đều
 Lại thêm hoa quả điểm vào
~~Chơi~~ **Chơi** rừng Thiên trúc với đào vườn Tiên
 Thông xem choáng mắt đứng nhìn
 Thuê người đội cỗ bung lên nhà thầy
 Các trò đóng đủ hôm nay
 Xem qua cỗ ấy ai thời cũng khen
 Là thay là thói ghét ghen
 Thấy người hay thấy ta hèn mà đau
 Cũng chung có tính cơ cầu
 Bạn trò nầy lại cùng nhau luận bàn
 Đồng môn có kẻ nói rằng
 « Phen này ta quyết sỏ thắng Thông chơi »
 Người ta thì lấy vợ người
 Nó thì lấy Cóc buồn cười lắm thay
 Nhưng sao nó lại có tài
 Áo kia đã đẹp cỗ này lại ngon
 Bây giờ ta muốn được hơn
 Ta xin thầy mở quá tam ba lần
 Tính rằng thế mới công bằng
 Thì ta mới vượt được thắng Thông kia
 Anh em mang vợ ra thi
 Vợ ai đẹp nhất ấy thì nên danh

Các trò nghe nói đồng thanh
Reo rằng : « phải đẩy các anh nên làm »
Anh nào muốn làm trưởng-tràng
Phải có vợ đẹp mới đương chức này
Bàn rồi kéo vào thừa thầy
Lại xin thi một cuộc này mới thôi
Hãy nghe trò nói mỉm cười
Chiều lòng thầy cũng ưng lời cho thi
Thông về rầu rĩ hôm nay
Buồn lòng nghĩ lại cảm thay thói đời
Hai phen thi đậu cả rồi
Thi may, thi cổ, nay thời lại thi
Than ôi, ác độc nhường này
Chúng đòi thi vợ mình đây bề bàng
Giọc đường nghĩ ngợi phân vân
Thi ra về đến cổng ngán lúc nào
Thấy nhà hưu quanh buồn sao
Nỗi riêng càng nghĩ càng ngao ngán lòng
Buồn rầu thức một đêm dòng
Cóc ngồi ở chỗ chân giường nói ra
Chàng ơi ! Mâm cỗ của ta
Hôm nay thi cử xem ra thế nào ?
Thông nghe ruột xót như bào
Than rằng : « Em hỡi biết đâu sự này »
Hai khoa thi đậu cả rồi
Thấy tài chúng lại buông lời dèm pha
Quyết làm bề mặt đôi ta
Phen này chúng vác vợ ra học đường

Anh nào muốn làm trưởng tràng
Phải có vợ đẹp vợ sang mới toàn,
Đôi ta duyên kiếp dở dang,
Em thời thế ấy khó phần nên công,
Nghĩ bao nhiêu lại đau lòng.
Lần này anh phải nén lòng chịu thua
Cóc nghe chồng nói liền thưa,
« Xin anh đừng có buồn lo việc này, »
Đợi ngày đến hẹn sẽ hay
Bấy giờ em sẽ đến ngay nhà trường
Để xem các bậc phi thường
Rồi ra giải nhất phải nhường cho em
Chồng nghe thấy cóc liền khen
Rằng em thật có đức hiền lắm thay
Từ ngày gia thất duyên hài.
Một tay lo liệu trong ngoài đều nên
Mai kia em gắng một phen
Họa chẳng có phép thần tiên giúp mình
Chàng tuy cười nói đinh ninh
Lòng riêng vẫn có chút tình hồ nghi
Đến ngày trường mở cuộc thi
Chàng bèn cho cóc theo đi đến trường
Vợ chồng khi ở dọc đường
Thình thoảng chàng ngoảnh lại nhìn xem sao,
Thấy cóc đi ở đằng sau,
Nhảy nhẩy nhót nhót ra chiều vui tươi
Chàng trông thấy cũng nức cười,
Ai lo chốc nữa đến nơi nhà trường

Cóc mà vẫn cứ như thường,
Chúng nhân cười chế khó đường chỗ che
Phân vân nghĩ ngợi nhiều bề
Nhà trường cũng đã gần kề tới nơi
Phía ngoài có cái giếng khơi
Bên bờ có một bụi cây khúc tần
Cóc liền vào đó hóa thân
Bước ra rồi một mỹ nhân dịu dàng
Ghàng rình biết thế vội vàng
Lén ra bụi ấy kiếm tìm lân la
Tìm được lột cóc lột ra
Lại tìm hòn đá bằng ba đầu người
Buộc đá với lột xong rồi
Phuận tay quăng xuống giếng khơi cho chìm
Giếng sâu mấy trượng khôn tìm
Từ nay mất « Cóc » chẳng phiền như xưa
Mình nàng vào trước bấy giờ
Gió lay tà áo phất phơ bóng hồng
Bêa thêm dáng tiếng chuông đồng
Gót sen nhẹ nhẹ ung dung bước vào
Thầy trông thấy khách động đào
Đoán rằng mệnh phụ chức cao chẳng thường
Chắc là nghe thấy nhà trường
Có thi sắc đẹp nên rằng đến đây
Vội vàng khoác áo xuống thêm
Suất các đệ tử bên hiên chào mừng
Chạy vào Thông mới vội vàng
Lạy thầy rồi mới thưa rằng « vợ con »

Vợ chồng quý trước sân lan
Chúc câu phúc lộc bình an nhà thầy
Thầy xem khi ấy mừng thay
Khen rằng sắc ấy tài này ai hơn
Phen này cho chữ trưởng tràng
Hắn rằng hết kẻ luận bàn đơn sai
Chúng nhân thấy rõ phen này
Kéo nhau đến trước mừng hai vợ chồng
Cuộc vui thế là đã xong
Chồng nào vợ ấy tây đông ra về
Vợ chồng ra cửa đề huề
Nàng toan trở lại cái nghề cóc xưa
Cả cười chàng mới nói qua
Em ơi hãy thứ cho ta lỗi này
Lốt kia ta vứt đi rồi
Từ nay ân ái trọn đời với nhau
Nàng nghe chàng nói buồn rầu
Trách rằng sao nỡ cợt nhau làm gì
Lốt cóc chính là tiên y
Khoác vào thì ước điều gì cũng nên
Bây giờ đã mất lốt tiên
Cũng đành trở lại nối duyên trần phàm
Vợ chồng về đến gia đường
Vui vầy chung gối chung giường phượng loan
Dịp may may đủ mọi đường
Năm nay lại có chiều rồng mở thai
Rồng mây cá nước gặp thì
Thông ra ứng thí ba kỳ khôi khoa

Từ đây phú quý vinh hoa
Tiếng đồn dậy đến hai nhà Đỗ Lê
Thấy sang ai chẳng muốn kể
Thời đời vẫn thế cái nghề bạc đen
Mẹ cha khi ấy nhận nhìn
Vợ chồng khi ấy thỏa nguyện ba sinh
Ở đời có nhục có vinh
Cán cân tạo hóa công bình lắm thay
Chuyện này ghi chép lại đây
Để lưu một sự tích hay trong đời
Đọc qua mua cuộc vui cười
Rũ tung gió bụi trong đời lắm than



CHUNG



